

ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ԱՄԵՐԻԿԱ

ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆ

ԺՈՂՈՂՐԴԱԿԱՆ ԴԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԷ

(800 թէջ 5)

ԸՆՏԱՆԻՔ

Ընտանիքն ընկերական կարգի առաջին աստիճանն է. նա է մտերմական գործվանաց սրբավայրն. տաճար մ'է և ըստ այնմ իր պաշտօնը կը պահանջէ:

Ընտանիքն ամէն քաղաքականացեալ ազգաց քով նուիրական ու քաղցր անուն մը կը համարուի. և չկայ ուրիշ անուն որ հաւատարաւաբար ազու յիշատակներ և սիրտից զգացմունք զարթուցանէ 'ի մեզ. անոր մէջ ուր Աստուած դրած է զմեզ՝ կենաց ամենէն աւելի հաճոյական գործողութիւնը կը կատարին. մանկութեան անմեղ ժրպիտն, պատանեկութեան վառվռուն աշխուժութիւնն, կուսին երկիւղած ամօթխածութիւնն, երիտասարդութեան անսանձ ձեռնարկներն. անոր մէջ պրական հասակի քաջասրտութիւնն, ծերունւոյն փորձառական իմաստութիւնն, հայրական արթուն հսկողութիւնն և մայրական քաղցր գուրգուրանք:

Քաղաքականութեան մէջ միայն կը գտնուի ընտանեաց կազմութիւն, փոխադարձ սէր. կինն ակնածութեամբ շրջափակեալ կը սիրուի որպէս հարսն, կը մեծարի իբրեւ մայր. հոն մանկութիւնը կը խնամուի, ծերութիւնը կը պատուի, արդարութիւնը տեղը կ'երթայ, աշխատութիւնն յարգ կ'առնու, արդիւնքը կը վարձատրուի, և հայրենիք կը պաշտպանուի:

Ընտանիքն կոչուած է փոքրիկ հայրենիք մը, կամ մանաւանդ հայրենիքն ընտանեաց ընդարձակուած պատկերն է. Ամէն մեծարոյ ընտանեաց մէջ գրուած է իբրեւ սկզբունք՝ որ իւրաքանչիւր անդամը պարտին իրարու հետ սերտիւ միացած ըլլալ, պահել և պաշտպանել անոր անունն ու պատին, ինչպէս քաղաքացին և զինուորն հայրենեաց պաշտպանը կը համարուին:

Առաջին ընկերութիւնն ընտանիքն է և ամենէն սիրելին, և ըստ

այսմ մեծ խնամոց արժանի՝ անոր ներդաշնակութիւնը չխանգարելու համար. նա է նուիրական ապաստան մարդկային կրից աշխոթութեանց ատեն, ուր կը ծնանի իրաւանց և պարտուց զուգընթացութիւնը, հնազանդութեան հարկաւորութիւնն, փոխ առ փոխ յարաբերութեանց անուշութիւնն, աշխատութեան օգուտն և սէր, յարգանք առ մեծաւորս, հպատակութիւն օրինաց, նախ ընտանեաց մէջ կը գտնենք կենաց սկզբնաւորութիւնը, և ապա զարգացումն և յառաջադիմութիւն, և յետոյ ուրեմն սրտի և մտաց կրթութիւն. յորդորանաց արդիւնաւորութիւնը, վտանգի գիմակալութիւն, թշուառութեան սփոփանք, վեհանձն նուիրմունք. այս ամէնը կը գըտնենք ընտանեաց մէջ, նա է վերջապէս ամէն ճամարտութեանց նախնական գպրոցն, տմէն առաքինութեանց առաջին ասպարէզ, յորմէ կրնայ ազգաց բարգաւաճութիւն կամ յետամնացութիւն յառաջադայիլ, և ասոր համար է մասնաւորապէս որ ծնողք իրենց որդւոց կրթութեան հոգ տանելու պարտական են. Հաղիւ թէ ընտանեաց մայրն իր մանկիկը սնուցանէ, հաղիւ թէ հայրն անոր համար կը վառտակի, և ահա մարդ եղած կը տեսնեն զինքը, որ պատրաստ է իրենց բազմաշնան հոգոց և խնամոց փոխարէնն ընելու, երախտագիտութիւնն և սէր՝ մայրական կաթէն անոր սրտին մէջ կը զեղանի, և հօրը մերթ խիստ և մերթ ազապատանաց ձայնով իր փափուկ մտաց մէջ կը տողորի. եւ միթէ կայ աւելի չքեղ և վաւեր ուսուցչութիւն մը, քան ինչ որ ՚ի սիրոյ կը յառաջագայի և յայնմ կը դործադրի. Միով բանիւ, քաղաքային յառաջադիմութիւնն ըստ մեծի մասին կը կայանայ ընտանեկան սիրոյ և բարեկրթութեան մէջ:

Ով որ ընտանեկան քաղցրութիւններէն համ չառնուր, կամ անոր ցաւոց մասնակից ըլլալ չի գիտեր, իրեն համար աշխարհս կրնայ ըստուիլ առանց ուլասիսի անապատ մը, երկինք մը առանց ապտեղաց:

Ազգաց քաղաքականութիւնն ու բարեկեցութիւնը կրնան չափուիլ այն յարգանքէն կամ պաշտամանէն՝ յորում կը պահեն զընտանիս. Հին յունական և լատին իշխանութեանց ատեն տնական կենաց կարգաւորութիւնը յատ անկատար էր. իրենց առաջին հոգն էր հասարակաց կեանքը, նախապատիւ համարելով հասարակաց գործերն յառանձնականաց: Այն ժամանակաց բազմաթիւ գրիչներէն սակաւ տեղեկութիւն ունինք առտնին նուիրական վերաբերութեանց և երջանկութեան վրայօք. Գերութիւնն՝ որուն մարդկային ազգը մեծաւ մասամբ դատապարտուած էր, սա ևս ընտանեկան զգացմունքը տկարացընելու և խանգարելու հետ էր. գերույ մը կիսն և որդիք իրենց չէին, զի տէրն իրաւունք ունէր զանոնք ծախելու կամ սպաննելու:

Քրիստոնէութիւնն ազնուացուց և սրբեց զընտանիս, նուիրական բրաւ զամուսնութիւն, հօր, ամուսնոյ և որդիական պարտուց բար-

ձրը գաղափար մը սահմանեց, ճշմարիտ քրիստոնեայն իր տան համար տեսակ մը պաշտօն կը նուիրէ. իր սրբամաքութիւնը խնդութեանց տաճարն է այն, մեծ մխիթարիչ մը իւր ցաւոց, և ինքն իր զորվանաց գանձիւ կը ջանայ գեղազարդել զայն, որ ամէն ճոխութեանց մէջ առաջինն աւանդութեանն է:

Արդի ընկերութեան մէջ, ուր որ ընտանիքն աւելի մեծարոյ է, հոն գարձեալ հարստութիւն արուեստից յառաջագիմութեան, բարձրաճութիւն վաճառականութեան և ընկերական վիճակի կարգ և անգործութիւն կը տիրէ: Սոյն վերջնոյս նախնական հիմն է աշխատութիւն: Աստուած մարդու ապատիժ տուաւ քրտամբ երեսաց աւտել իր հացը, բայց իր հոգւոյն մէջ անհուն գանձեր դրաւ և մարդս գործեց ոչ միայն իրեն, այլ ևս առաւել իր սիրելեաց համար. ուստի այն ազգերն որոց մէջ զգացմունք ընդհանրապէս ազգու և ի յարգի են, նոքա են նաև որոց ձեռքով աշխատութիւնն իր բազմապատիկ ձեերովն՝ աւելի արդիւնասէր և բարեբեր կ'ընծայի:

Եզրոսի առական մէջ իմաստուն և նախահոգ էր ընտանեաց հօրը խորհուրդը, որ մահուան անկողնոյ մէջ կը յայտնէր իւր որդւոցը այգւոյն մէջ ծածկեալ մեծ գանձը, զոր գտնելու համար պիտի փնտռէին խնամքով, ապահովցնելով այսու հողոյն կատարեալ մշակութիւնը. և թէպէտ սոսակ չգտան՝ բայց նոյն տարւոյն հունձքը և աշխատութեամբ ստացած մեծագոյն առ ողջութիւնը ցուցին որդւոցը առական իմաստը: Յիրաւի գանձը ծածկեալ էր այգւոյն մէջ, թէպէտ որդւոցը կարծած ոսկին չէր. իրենց հայրը կուզէր ցուցնել ճարտարութեան և յարատեւութեան օգտակարութիւնը:

Լաւ տնտեսեալ տունը որդւոց համար ընտրելագոյն հրահանգ մ'է. յետոյ կուգայ դպրոցը և հուսկ մեծ ընկերութիւնն զործնական կենաց մէջ, ընտանեաց մէջ բաւական է մայրական գգունքը տըղայութիւնը զուարթ պահելու համար, արժանաւոր սէրը կրնայ ինքըն միայն մխիթարել կեանքը. և քիչ մը երախտագէտ սէր ծնութեան օրհնութիւն է:

Շարունակելի

